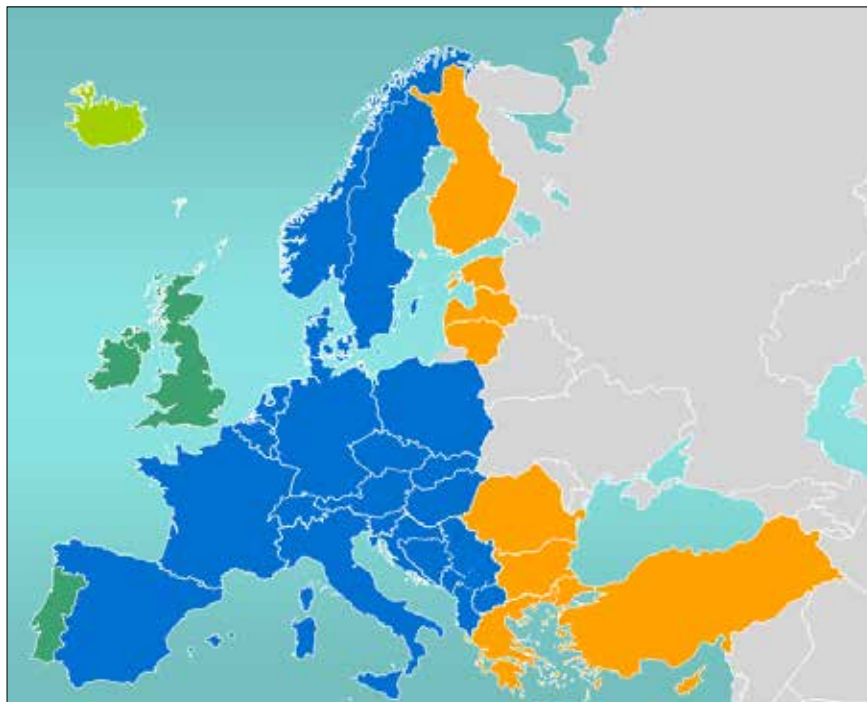

Poletni čas in premikanje ur – ko so sodobne ure bolj stabilne od vrtenja Zemlje okoli svoje osi

27. marca smo ob 2. uri zjutraj kazalce na naših urah prestavili za eno uro naprej, torej na 3. uro. S tem smo vstopili v poletni čas, ki bo trajal do 3. ure zjutraj 30. oktobra. Razmišljanja o upravičenosti in smotrnosti poletnega časa so še vedno deljena. Zagovorniki ga podpirajo z argumenti o zmanjšani porabi energije, predvsem luči v poletnih dneh, z večjo aktivnostjo ter s tem povezanim boljšim počutjem ljudi. Nasprotniki premikanja časa to zanikajo in dodajajo, da povzroča nemalo težav v transportu in psihični stres. Glas slednjih se vedno bolj krepi, čeprav zaenkrat ne razpolagamo s podatkom, da bo v Evropi v kratkem prišlo do ukinitve poletnega časa.

Merjenje časa je za ljudi pomembno že tisočletja. Že lovci v ledeni dobi so ga merili po dnevu in noči ter nebesnih telesih. Sumerci so pred pet tisoč leti oblikovali koledar, ki je imel 30 dni v mesecu, 12 "ur" v dnevu in 30 "minut" v uri. Egipčani so že 3100 let pred našim štetjem (BCE ali pred sodobno ero) uvedli koledar s 365 dnevi v letu, podobno zasledimo tudi pri Majih in Aztekah že 2600 let BCE, vendar na povsem drugem kontinentu. Nekje v tem obdobju je bil postavljen tudi znameniti Stonehenge v sedanji Veliki Britaniji, s katerim so kot s sončno uro zelo verjetno določali tudi čas. Sončne ure so bile v uporabi tisočletja in so ponekod – bolj iz zgodovinskih razlogov – še danes. 1500 let BCE so začeli izdelovati vodne ure in kapljanje vode je merilo čas naslednjih 2500 let. Sledil je razvoj mehanskih ur in ur na nihalo, ki so v osemnajstem stoletju prinesle revolucijo, ki je omogočila tudi varno potovanje po svetovnih morjih. Dvajseto stoletje je prineslo novo revolucijo – kvarčne ure, v svetovnih meroslovnih laboratorijih pa tudi atomske ure. Današnji najboljše laboratorijski poskusi že ponujajo stabilnost ur, ki bi se od velikega

Časovni pasovi

Časovne cone v Evropi:

- UTC (WET – zahodnoevropski čas, ni poletnega časa)
- UTC (WET, WEST – zahodnoevropski poletni čas ali UTC + 1 h)
- UTC + 1 h (CET, CEST – centralnoevropski poletni čas ali UTC + 2 h)
- UTC + 2 h (EET, EEST – vzhodnoevropski poletni čas ali UTC + 3 h)

Povzeto iz knjižice Zakonodaja in praksa na področju legalnega časa v državah EURAMET (R. Lapuh, EURAMET Countries' Legal Time Regulations and Practices, http://www.euramet.org/fileadmin/docs/Publications/other_publications/Booklet_P1117_V20111005_final.pdf)

poka pa do danes zmotile zgolj za eno sekundo.

Vemo, da dandanes čas, ki ga določamo z urami, ne teče enakomerno. Skoraj vse evropske države ter Severna Amerika uporabljajo tudi poletni čas. Ta je bil najprej vpeljan v Nemčiji in Avstriji leta 1916, kasneje tudi drugod, vendar se je po drugi svetovni vojni večinoma ukinil. V šestdesetih in sedemdesetih letih se je zaradi energetske krize marsikje ponovno vpeljal. V Sloveniji je bil vpeljan leta 1982.

Leta 2000 je Evropska skupnost sprejela direktivo o poletnem času

in Slovenija od leta 2006 sledi evropskemu standardu, ko se čas za eno uro pomakne naprej zadnjo nedeljo v marcu (ob 1:00 UTC), in zopet za eno uro nazaj, zadnjo nedeljo v oktobru (ob 1:00 UTC). S tem je čas v Sloveniji usklajen s časom v vsej Evropi, ki seveda pozna tri časovne pasove: UTC, UTC + 1 h (tudi Slovenija) in UTC + 2 h.

Za koordinacijo enotnega svetovnega časa UTC skrbi Mednarodni urad za uteži in mere v Parizu (BIPM). UTC se dejansko določa na osnovi meritev časa v posameznih meroslovnih inštitutih po svetu s skupno več kot 300 atomskimi ura-

Stonehenge, zelo verjetno tudi sončna ura izpred vsaj 4000 let. (vir: www.english-heritage.org.uk)

mi. V Sloveniji te meritve izvaja Slovenski inštitut za kakovost in mero-slovje (SIQ), ki s svojo cezijevo uro tudi prispeva k določanju svetovnega časa UTC. BIPM je v zadnjem letu izpopolnil svoje metode, s čimer se je izboljšalo tudi trenutno določanje časa. Seveda je tu govor o izjemno majhnih napakah pri merjenju časa, saj tudi v Sloveniji čas določa-

mo s posebno atomsko uro, katere odstopanje od mednarodnega časa UTC je dosti manjše od ene milijoninke sekunde. Večina uporabnikov tako točnega časa seveda ne potrebuje, ga pa SIQ distribuira po internetnem omrežju in vaši računalniki imajo svoj čas lahko sinhroniziran prav s tem časovnim strežnikom (time.siq.si).

Več informacij o regulativi na področju časa v Evropi najdete na povezavi: http://www.euramet.org/fileadmin/docs/Publications/other_publications/Booklet_P1117_V20111005_final.pdf

Dr. Rado Lapuh
Urad RS za mero-slovje

JAKŠA

MAGNETNI VENTILI

od 1965

- vrhunska kakovost izdelkov in storitev
- zelo kratki dobavni roki
- strokovno svetovanje pri izbiri
- izdelava po posebnih zahtevah
- širok proizvodni program
- celoten program na internetu

www.jaksa.si

Jakša d.o.o., Šlandrova 8, 1231 Ljubljana

T (0)1 53 73 066, F (0)1 53 73 067, E info@jaksa.si